

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

Geschichte der Juden in Schlan und Umgebung.

Bearbeitet von

Richard Fanta, Schlan.

Slaný jest velmi staré město, a bylo spravováno ve středověku magdeburkským právem; Židé v něm bydleti nesměli. Až po r. 1848 bylo dovoleno Židům ve Slaném se usidlovati.

Zato v okolí žili Židé a sice ve Zlonicích, přes 350 roků Fantové, dále velice dlouho Tancrové, v Hrdlívě Beckové, v Lidicích a v Trpomechách Proprové. Přišel-li cizí Žid do Slánského, musil zaplatit poplatek ve bráně, a po vyřízení svých záležitostí opustit město. Přenocovat mohl v blízkých Lidicích, kde chaloupka, nazývaná židovna, dosud připomíná dobu tu. Ve Zlonicích jest prastarý žid, hřbitov, dříve vůbec neobzdený. Židé z celého okolí byli tam pohřbívání. Dle ústního podání byli sem voženi Židé při masakrech v Praze pobití a za noci od domácích Židů tajně pohřbíváni.

Uvádíme ještě, že pan Rudolf Fanta v Zlonicích vlastní dodnes starou hebrejskou rodinnou knihu, kamž asi pohřby a narození okolních Židů zapisovány byly.

Ve farské matrice zlonické jakož i v arch. dříve hraběte Clam-Martinice ve Smečně, nyní státní archiv, by se zajisté shledalo mnoho zajímavého ze života našich předků. Ve kterém roce zde vznikla obec, není známo (asi r. 1845), první modlitebna byla v hostinci Templa. Hostinec si jméno „Templ“ dosud zachoval.

Starostové: Abraham Herz, MUDr. Eduard Taussig, Alois Langweil, Adolf Löwner, Ferdinand Fischer, Max Lederer a o od r. 1921 Moric Beneš. Za působnosti Abrahama Herze byl vystavěn kostel a školní budova, za působení Ferdinanda Fischera koupen sousední dům obytný vedle synagogy, a za Morice Beneše v r. 1931 postavena obřadní síň.

Rabíní a učitelé: Dr. Steiner, Dr. Bondy, Leopold Thorsch a Leopold Blum.

Lidumilové židov, obce: Markus Popper v Slaném, Rosalie Popperová v Slaném a Anna Taussigová v Slaném, všichni již zemřeli.

Zdejší hřbitov byl zal. r. 1880 a stává zde spolek pohřebního bratrstva a podpůrný spolek dámský.

Níže vypisuji stář, jak ji uvádí „Památník vydaný městským zastupitelstvem v Zlonicích od r. 1705 do 1905“, stář sestavena JUDr. R. Fantou z Prahy.

Z dějin obce židovské.

Dle písemných dokladů usadili se Židé v Zlonicích ke konci 16. stol., takže zdejší žid. o. náleží mezi nejstarší v Čechách. O postavení zdejších Židů nachází se několik zajímavých zpráv ve farním archivu. Nejstarší jest „Extract, der herrschaftlichen Walkaunischen Decreti wegen der Zlonitzer Judenschaft“ v Liber Memorab. fary zlonické na stránce 45 ze dne 9. ledna 1703. V listině té stanoví se, „že tehdejší Žid Salomon Selig jakož i všníchni budoucí v Zlonicích, aby štola fary nebyla zkrácena, mají ročně 4 fl. R. faráři zdejšímu odváděti a také při obřízce, svatbě nebo pohřbu obvyklý poplatek složiti“.

Avšak jak farář Jan Adam Svoboda ve své zprávě

Dějiny Židů v Slaném a okolí.

Zpracoval

Richard Fanta, Slaný.

o svrchu uvedeném dekretem se zmiňuje, „*nic z toho nebylo odváděno a se neodvádí*“. Nejzajímavější ještě listina nadepsaná „*Inquisition der Judenschaft, welche in der Stadt Zloniz verbleiben*“, Ao 1747. Marti. Obsahuje vlastní výpovědi zdejších Židů, bratří Herschela a Löbla Fanta, na 13 otázek jimi předložených, v řeči německé. Pomíjeje některé bezvýznamné výpovědi, uvádí v souvislosti výsledek výšetřování v doslovém překladu.

„Je jich 13 osob, mezi nimi 10 dospělých, dětí 3. Žíví se pálením kořalky, koželužstvím, řeznictvím, obchodem koňmi a menším kramářstvím. Jsou zde asi 150 let, rodili jsme zde, kdo naše předky jsme zavedl, nevíme. Obydlí není vlastní ani dědičské, nýbrž patří vrchnosti; a je od ní vystavěno. Mají špatnou (mizerable) modlitebnu a nahoře 1 pokoj od začátku, co zde jsou. Toho času jím dala vrchnost povolení, aby měli školu. Rabín jest v Roudnici, kantor nemají stálého. Přicházejí sem ze Šlapanic, budenického panství, ze Žižic a z Jesína cizí Židé, 10, 8, 6 a 4 osoby. Knihy mají talmud v Praze tištěný, denní modlitební knihy, knihu Mojžišovu. Od začátku, co zde jsou, mají svůj hřbitov, který jim vrchnost vykázala a jest tam asi 12 osob pochováno. Jmérem štoly ani my ani naši předkové ničeho neodváděli, a proto i my se toho držíme a ničeho neplatíme.“

Ovšem, že tehdy žádnou náb. o. v pravém smyslu netvořili, nýbrž pouze soukromně se k bohoslužebným úkonům scházeli. Zemřelí pochováni byli v lese, tak zvaném „*Borku*“, kde nynější hřbitov se nachází. Místo to bylo teprve v pozdější době ohrazeno, roku 1892 pak od Ferdinanda knížete Kynského další pozemek přikoupen, hřbitov rozšířen; a znova upraven. Ve staré části hřbitova nachází se asi ze 17. a 18. stol. asi 10 náhrobných kamenů s nápisy zvětralými. V dřívější době byli zde pochovávání Židé z dalekého okolí, poněvadž žádného jiného žid. hřbitova ve zdejším kraji nebylo. Hřbitov náleží pohřebnímu bratrstvu pro Zlonice a okolí, které založeno bylo r. 1803 Nathanem F a n t o u. Účelem jeho jest starati se o udržování zdejšího žid. hřbitova, jakož i podporovati chudé členy. Členů bylo r. 1803 43, nyní jest jich (1905) 26. Členský příspěvek platí se Kč 1— ročně. Zápisné obnáší Kč 12—. Spolek nyní zastupuje předseda Rudolf F a n t a a místopředseda Mořic Behrmann. Žid. náb. o. byla zde založena r. 1831, úředně pak schválena r. 1852. Skládala se z 10 okolních obcí a podřízena byla krajskému rabinátu v Rakovníce resp. v Roudnici nad Labem. Roční služné rb. pana Jakuba Löbenfelda obnášelo dle zachovalého rozpočtu obecního 104 zl. c. m.; 10 zl. c. m. příspěvku na byt. Nájem z modlitebny, která během času několikrátě přestěhována byla, obnášel 22 zl. c. m. Vydání toto rozvrženo bylo mezi jednotlivé členy obce dle poměrů majetkových. 1870 rozešla se zdejší žid. o. náb., zdejší Židé jsou od té doby přiděleni do Slaného, kamž i matrika přeložena byla.